

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА

Вікова психологія – це галузь психології, яка досліджує основні фактори, закономірності та рушійні сили психічного розвитку.

Вікова психологія розглядає зазвичай повільні, але дуже цікаві ***кількісні та якісні*** зміни, які відбуваються у ***психіці та поведінці*** людини у процесі її переходу від однієї вікової групи до іншої.

***Предметом вікової
психології є
вікова динаміка
психіки людини.***

Основні проблеми, які досліджує вікова психологія:

- виникнення і розвиток психічних процесів і властивостей у дітей, підлітків, юнаків та дорослих;**
- становлення різних видів діяльності (гри, учіння, праці);**
- вікові можливості засвоєння знань, навичок, умінь;**
- провідні фактори розвитку та формування особистості;**
- структурні зміни, новоутворення на кожному віковому етапі, які засвідчують перехід від нижчих до вищих щаблів розвитку.**

Основні проблеми, які досліджує вікова психологія:

- співвідношення природних (спадковості, фізіологічного дозрівання організму) і суспільних факторів, які сприяють реалізації можливостей психічного розвитку людини;
- роль історично вироблених цінностей (мови, мистецтва, суспільних норм поведінки) у формуванні особистості;
- рушійні сили розвитку психіки людини;
- індивідуально-типологічні відмінності в психічному розвитку особистості.

Структура вікової психології:

Дитяча психологія

Психологія молодшого школяра

Психологія підлітка

Психологія юності

Психологія дорослої людини

Геронтопсихологія

Загальна характеристика віку

**Розрізняють
фізичний та
психологічний
вік.**

Фізичний вік характеризує час життя у днях, місяцях, роках, що минули з моменту народження.

Психологічний вік розкриває досягнутий на певний момент часу рівень психологічного розвитку.

Вік – це якісно своєрідний період фізичного та психічного розвитку, що характеризується низкою особливостей, сукупність яких визначає неповторність структури особистості людини на відповідному етапі її розвитку.

Перехід від однієї вікової стадії до іншої супроводжується появою психічних новоутворень, які за межами віку не повторюються.

Основні проблеми вікової психології:

- проблема ***органічної*** /організмичної/ та ***середовищної*** обумовленості психічного розвитку і поведінки людини;
- вплив ***стихійного та організованого навчання*** і виховання на розвиток дітей;
- співвідношення ***здатків та здібностей***;
- вплив на розвиток ***еволюційних, революційних і ситуативних змін*** у психіці та поведінці дитини;
  - співвідношення ***інтелектуальних та особистісних змін*** в загальному психологічному розвитку дитини.

Основні етапи розвитку

Перший етап – немовля (вироблення ще неусвідомленої «базової довіри» до зовнішнього світу). В протилежному випадку формується «базова недовіра», тривожність, втеча у внутрішній світ.

Другий етап –
раннє дитинство
(формується почуття
власної автономності
та особистісної
цінності,
відповідальність,
повага до порядку).
У протилежному
випадку –
сором'язливість,
сумніви у собі.

Третій етап – вік гри (формується ініціативність, бажання діяти, справедливість; дитина «приміряє» на себе різні соціальні ролі). В іншому випадку - виникнення почуття провини.

Четвертий етап –
шкільний вік
(розвивається
підприємливість,
спроможність
досягати поставлених
цілей).

За негативного
варіанту –
формується почуття
меншовартості.

П'ятий етап –
юність (поява
почуття власної
неповторності,
індивідуальності).
За інших умов –
дифузне, нестійке
«Я», рольова й
особистісна
невизначеність.

Шостий етап –
молодість (потреба і
здатність до
інтимного
психологічного
контакту).

В іншому випадку –
почуття ізоляції та
самотності.

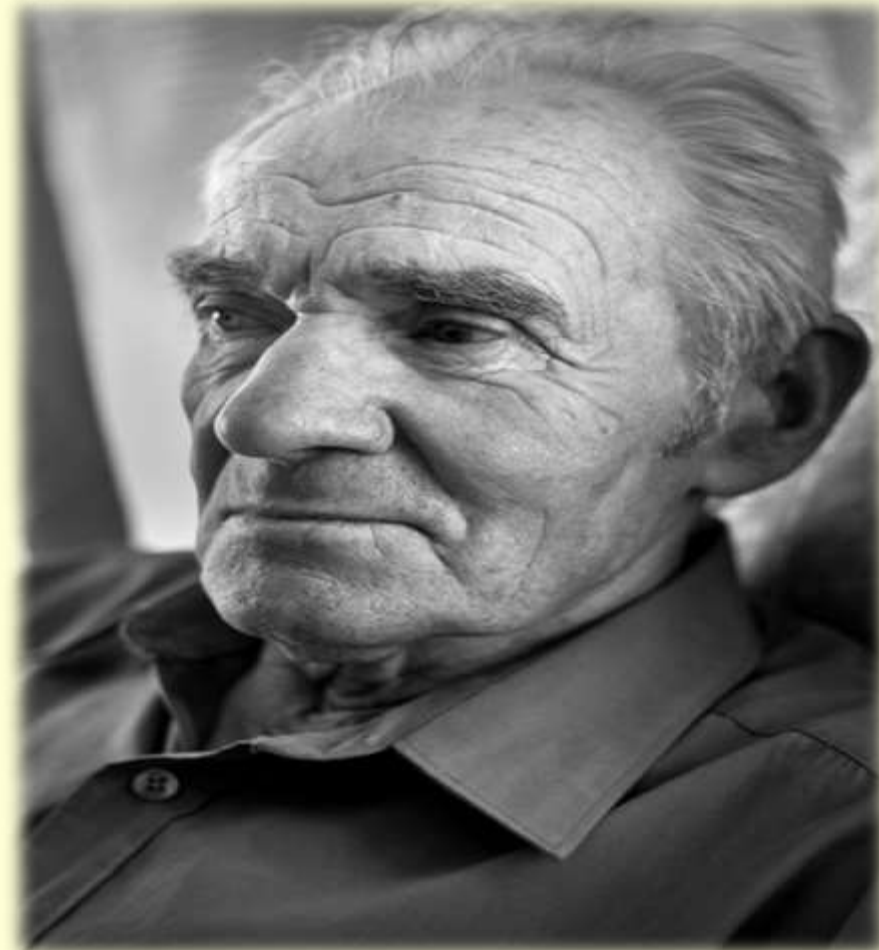

Сьомий етап – дорослість (творча діяльність, відчуття продуктивності життя). Негативний варіант – відчуття стагнації (застою).

Восьмий етап –
літній вік, старість
(почуття повноти
життя, виконаного
обов'язку,
завершеності шляху).
В іншому випадку –
розчарування,
безнадія, розпач.

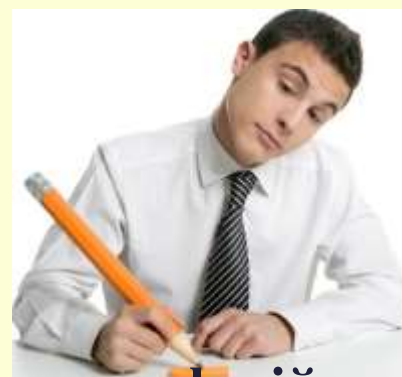
Вікова періодизація психічного розвитку

- Психічний розвиток людини проходить низку періодів, послідовна зміна яких незворотна і непередбачувана.

Кожний період /вік/ - це своєрідний щабель психічного розвитку з властивими для нього стійкими якісними особливостями.

Для кожного віку характерні неповторні соціальні ситуації розвитку, цілісні психологічні новоутворення, а також провідні види діяльності.

**ІНТИМНО-
ОСОБИСТІСНЕ
СПІЛКУВАННЯ**

**УЧБОВО-ПРОФЕСІЙНА
ДІЯЛЬНІСТЬ**

**БЕЗПОСЕРЕДНЬО
-ЕМОЦІЙНЕ
СПІЛКУВАННЯ З
ДОРОСЛИМ**

**УЧБОВА
ДІЯЛЬНІСТЬ**

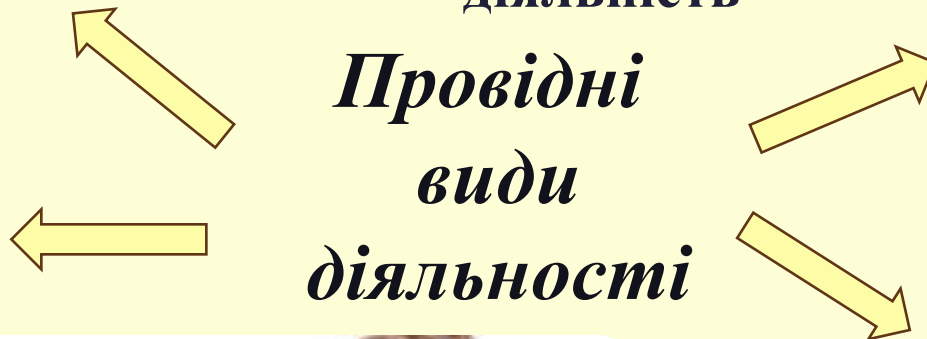
**СЮЖЕТНО-
РОЛЬОВА ГРА**

**ПРЕДМЕТНО-
МАНІПУЛЯТИВНА
ДІЯЛЬНІСТЬ**

**Провідні
види
діяльності**

Становлення людини передбачає взаємовплив природного і соціального факторів. Для кожного віку характерна специфічна соціальна ситуація розвитку – співвідношення умов соціального середовища і внутрішніх умов формування особистості. Важливо відповідати цим умовам, оскільки саме від цього залежить емоційне благополуччя людини.

